

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om försvarsmakten

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

Avsikten är att förnya utbildningssystemet för försvarsmaktens befäl genom att slopa institutofficersutbildningen och utveckla det nuvarande utbildningssystemet för officerare. Enligt förslaget skapas ett akademiskt utbildningsprogram för officerare, inom vilket avläggs lägre och högre högskoleexamen för officer som grundexamina samt generalstabsofficersexamen och doktorsexamen i militärvetenskaper som påbyggnadsexamina. Grundutbildningen för institutofficerare slopas genom att Försvarsinstitutet läggs ner.

På grund av att Försvarsinstitutet läggs ner föreslås att bestämmelserna om Försvarsinstitutet slopas i lagen om försvarsmakten. Till lagen fogas enligt förslaget en bestämmelse som gör det möjligt att fullgöra delar av Försvarshögskolans utbildningsprogram vid andra militära inrättningar, och en fullmaktsbestämmelse enligt vilken genom förordning av försvarsministeriet bestäms om det stöd som skall ges för omskolning av en

person som utnämnts till en militär tjänst som alltid besätts för viss tid. Enligt förslaget bemyndigas huvudstaben att bestämma närmare om saken.

I den nya grundlagen har det substantiella området för rätten att utfärda förordningar begränsats. Därför föreslås att bestämmelserna om åldersgränser och tjänstgöringsförbindelse för studerandena vid Försvarshögskolans grundexamensavdelning lyfts upp från förordnings- till lagnivå. Samtidigt föreslås att den övre åldersgränsen för dem som antas till grundutbildningen för officer höjs från 24 till 26 år.

Enligt förslaget intas dessutom i lagen en bestämmelse enligt vilken försvarsmakten för sin del skall sörja för den internationella verksamheten på förvaltningsområdet. Det föreslås att om saken närmare bestäms genom förordning av försvarsministeriet.

Lagen avses träda i kraft den 1 augusti 2001.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
ALLMÄN MOTIVERING.....	3
1. Inledning	3
2. Nuläge	4
2.1. Lagstiftning och praxis.....	4
Lagstiftningen om försvarsmaktens utbildningssystem och tjänster.....	4
Försvarshögskolan.....	4
Försvarsinstitutet.....	4
Officersutbildningen.....	5
Specialofficersutbildningen.....	5
Institutofficersutbildningen	6
Försvarsmaktens internationella verksamhet.....	6
2.2. De allmänna arrangemangen för officersutbildningen i vissa länder	7
2.3. Bedömning av nuläget	8
Allmänt	8
Försvarsmaktens internationella verksamhet.....	9
3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen.....	9
4. Propositionens verkningar	10
4.1. Ekonomiska verkningar	10
Utbildningsreformen och nedläggningen av Försvarsinstitutet	10
4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal	11
Allmänt	11
Militära tjänster som alltid besätts för viss tid	12
Försvarsmaktens internationella verksamhet.....	12
5. Beredningen av propositionen	12
DETALJMOTIVERING.....	14
1. Lagförslaget.....	14
2. Närmare bestämmelser	18
3. Ikraftträdande.....	19
4. Lagstiftningsordning	19
LAGFÖRSLAGEN.....	20
om ändring av lagen om försvarsmakten	20
BILAGA.....	22
PARALLELLTEXTER.....	22
om ändring av lagen om försvarsmakten	22

ALLMÄN MOTIVERING

1. Inledning

Den säkerhetspolitiska verksamhetsmiljön och i samband därmed också försvarsmaktens verksamhetsfält håller på att förändras. Förändringen har beskrivits i den säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse som statsrådet förelade riksdagen år 1997. Försvarsmaktens interna struktur, materiel och verksamhetsmetoder måste utvecklas så att de motsvarar denna förändring.

Inom försvarsförvaltningen har en reform av befälsutbildningen ansetts vara nödvändig på grund av det sätt på vilket frågan om de militära pensionerna löstes i början av 1990-talet och den höjning av genomsnittsåldern för yrkesmilitärerna vilken var en följd av detta samt på grund av att undervisningen på institutnivå inom det finländska utbildningssystemet slopades. Dessutom är försvarsmaktens alltjämt ökade teknifiering och integrering i det övriga samhället samt den allmänna värnplikten faktorer som bör beaktas när utbildningssystemet för försvarsmaktens personal utvecklas.

Det militära pensionssystemet förnyades år 1993. När reformen genomfördes var det redan känt att reserven av yrkesmilitärer kommer att minska numeriskt före år 2017 till ca hälften av sin nuvarande storlek och att medelåldern bland de militärer som tjänstgör kommer att höjas med flera år.

Till de grundläggande utgångspunkterna för förnyandet av det militära pensionssystemet hörde att de menliga följderna av förändringen, såsom den höjda genomsnittsåldern bland yrkesmilitärerna och ledarreservens minskade omfång kan kompenseras bl.a. genom att utbilda unga militärledare för reserven. Härvid kommer de militärpersoner som tjänstgör för viss tid att ha en central betydelse. Befälets utbildningsreform med de därtill hörande anställningsförhållandena för viss tid är en nödvändig fortsättning på re-

formen av militärpensionerna och en förutsättning för att yrkessoldaternas åldersstruktur skall kunna kontrolleras.

Ett allmänneuropeiskt fenomen är att den allmänna värnplikten frångås och ersätts med yrkesarméer. Skälet härtill är olika nationella utgångspunkter och förändrade hotbilder samt militärteknologins snabba utveckling. Ett militärt försvarssystem som baserar sig på allmän värnplikt kan alltjämt med tanke på Finlands utgångspunkter anses vara en fungerande lösning samt det bästa sättet att integrera försvaret så att det utgör en del av samhället. Trots detta är det på grund av att de militära hotbilderna har förändrats, samhället teknifierats och informationskrigföringen trängt in på nästan alla samhällsområden samt på grund av den militärteknologiska utvecklingen nödvändigt att överväga nya lösningar när det gäller att utveckla Finlands försvarsmakt.

Personalens storlek och dess utbildningsnivå inom försvarsmakten bestäms i första hand enligt utgångspunkter som gäller krigstid. Samtidigt måste också de krav som utbildningen och upprätthållandet av beredskapen under fredstid ställer beaktas. Vår nuvarande försvarslösning som baserar sig på reserven förutsätter, att det i reserven finns yrkeskunniga ledare i lämplig ålder för de krigstida trupperna. Det befäl som har placerats i försvarsmaktens krigstida trupper uppgår till ca 197 000 personer, av vilka ca 55 000 är officerare och ca 142 000 underofficerare. Den ledarförmåga som reservisterna skaffat sig under värnpliktstjänsten och på annat håll i samhället räcker inte till när det gäller att föra befälet över användningen av nya vapen och vapensystem, inte heller räcker yrkessoldaterna till för alla uppgifter. Syftet är att både de yrkesmilitärer som tjänstgör och de som befinner sig i reserven skall uppgå till ca 9 000 personer under fredstid.

Om utbildningsreformen inte genomförs

höjs genomsnittsåldern hos den militära personal som sköter utbildningsuppgifter med ca 3,5 år. Den ålder i vilken officerarna och institutofficerarna går i pension stiger med 5—7 år. Antalet officerare och institutofficerare som kan placeras i krigstida uppgifter och som varit i aktiv tjänst har redan nu minskat med ca 1 500 personer. Förbättringen av krishanteringsförmågan och upprättandet av beredskapsförbanden förutsätter materiel som är mera teknisk och effektiv, och för hanteringen av denna materiel behövs fler utbildade personer. Störst kommer bristen att vara när det gäller sådana officerare som skall vara under 35 år när de tjänstgör i operativa trupper.

2. Nuläge

2.1. Lagstiftning och praxis

Lagstiftningen om försvarsmaktens utbildningssystem och tjänster

I lagen om försvarsmakten (402/1974) bestäms om försvarsmaktens organisation. Med stöd av lagens 7 § bestäms genom förordning om försvarsmaktens tjänster. I lagens 10 a § bestäms om antagningen av elever till läroinrättningarna, avbrytande av studierna och avstängning av en studerande samt om sökande av ändring i beslut av en läroinrättning.

Om förvaltningen av försvarsförvaltningens läroinrättningar och om examina, utbildning och studerande vid dem bestäms i förordningen om försvarshögskolan (668/1992) samt förordningen om försvarsinstitutet (669/1992). I förordningen om försvarsmakten (667/1992) bestäms närmare om försvarsmaktens sammansättning samt om försvarsmaktens tjänster och behörighetsvillkoren för dem. I republikens presidents förordning om militära grader och tjänstgöringsgrader (283/2000) bestäms om officerarnas och institutofficerarnas militära grader och tjänstgöringsgrader.

Försvarshögskolan

Vid försvarshögskolan ges utbildning som leder till examina vilka krävs för officers-

tjänster. Försvarshögskolan är underställd huvudstaben och dess verksamhet leds av rektorn. Undervisning ges dessutom vid de olika försvarsgrenarnas, vapenslagens och verksamhetsområdenas militära inrättningar. Officersutbildningen vid dessa styrs av Försvarshögskolans rektor.

Vid Försvarshögskolan ordnas dessutom sådan fortbildning och påbyggnadsutbildning som hör till officerarnas utbildningssystem och som skall ordnas regelbundet. Officersexamen och generalstabsofficersexamen vid gränsbevakningsväsendet avläggs vid försvarsmakten. Undervisning för dessa examina kan även ges vid gräns- och sjöbevakningsskolan. Vid läroinrättningarna ges utbildning också för försvarsmaktens övriga personal.

Försvarsinstitutet

Enligt förordningen om Försvarsinstitutet planerar och anordnar Försvarsinstitutet undervisning som leder till institutofficersexamen. Denna undervisning kan ges också någon annanstans än vid Försvarsinstitutet. Vid Försvarsinstitutet kan ordnas också påbyggnadsutbildning och kompletterande utbildning för institutofficerare samt ges utbildning åt försvarsmaktens övriga personal enligt vad huvudstaben särskilt bestämmer. Gränsbevakningsväsendets institutofficersexamen avläggs vid Försvarsinstitutet samt vid gräns- och sjöbevakningsskolan.

Försvarsinstitutet lyder under huvudstaben. Om Försvarsinstitutets undervisningsarrangemang, elevantagningsförfarande, läroämnen, examensfordringar, bedömningsmetoder och vid behov också om andra frågor som gäller institutets verksamhet bestäms i en instruktion som fastställs av huvudstaben.

Chefen för Försvarsinstitutet leder, styr och övervakar Försvarsinstitutets undervisningsarbete, förvaltning och övriga verksamhet. Försvarsinstitutets chef ger också enligt vad som närmare fastställs i instruktionen anvisningar för sådan undervisning som ordnas någon annanstans än vid Försvarsinstitutet och som leder till institutofficersexamen.

Officersutbildningen

I förordningen om Försvarshögskolan bestäms om officersexamen som avläggs vid högskolans grundexamensavdelning. Vid grundexamensavdelningen och vid de olika försvarsgrenarnas och vapenslagens militära inrättningar ordnas dessutom sådan påbyggnadsutbildning enligt utbildningssystemet för officerare som föregår påbyggnadsexamen. Av sökandena förutsätts att de har avlagt studentexamen eller erhållit motsvarande utbildning utomlands eller avlagt examen på institutnivå, erhållit reservofficersutbildning, i fråga om sin psykiska och fysiska kondition och sin hälsa samt sina levnadsvanor är lämpliga för officersyrket samt är högst 24 år, i fråga om dem som skall utbildas till flygare dock högst 23 år. Dessutom skall sökandena godkännas i lämplighetstest och prov som ordnas särskilt. Som studerande kan antas en sökande som har avlagt institutofficersexamen eller högre tjänsteexamen för befattningsofficer, även om personen i fråga inte uppfyller de två första av de ovan nämnda förutsättningarna.

Huvudstaben beslutar om antalet sökande som antas till studierna för officersexamen. För sökande som inte avlagt studentexamen men uppfyller de övriga behörighetsvillkoren reserveras en kvot på högst 5 %.

Officersexamen omfattar minst 160 studieveckor och den avläggs på ca fyra år. Officersexamen är en högre högskoleexamen. Syftet med grundutbildningen är att utbilda officerare som förmår sköta befälsuppgifter vid trupperheterna under fredstid och krigstid och som har en god grund med tanke på tjänstekarriär, specialisering och fortsatta studier. Officerens uppgifter under fredstid efter grundexamen är uppgifterna som utbildningsofficer, vicechef och chef vid grundenheten. Uppgifterna under krigstid är uppgifterna som kommandör för trupperheten och byråofficer vid staben för brigaden eller motsvarande enhet.

Det första studieåret ägnas främst åt studier som är gemensamma för alla linjer. Under det andra året delas studierna upp på studier vid arméns, marinens och flygvapnets kadettkurser och de fullgörs vid de enskilda försvarsgrenarnas skolor. Studierna under det

tredje året omfattar vapenslagsavsnittet och fullgörs vid olika militära inrättningar. I officersexamen ingår sammanlagt åtta olika linjer.

Vid försvarshögskolans avdelning för påbyggnadsexamina avläggs generalstabsofficersexamen som krävs för de högsta officers-tjänsterna. Där ges också sådan vidareutbildning som krävs för tjänsterna som major och överstelöjtnant och som hör till den första delen av generalstabsofficersexamen.

Vid avdelningen för påbyggnadsexamina samt vid de militära inrättningarna för försvarsgrenarna, vapenslagen och verksamhetsområdena ordnas dessutom sådan kompletterande utbildning som ingår i utbildningssystemet för officerarna och som ges efter påbyggnadsexamen.

Den gemensamma delen i generalstabsofficersexamen, d.v.s. stabsofficerskursen avläggs av alla officerare. Den senare delen, d.v.s. generalstabsofficerskursen avläggs av de officerare som antagits via ett urvalsförfarande. Generalstabsofficersexamen omfattar i allmänhet 100 studieveckor.

En officer som avlagt generalstabsofficersexamen kan under vissa förutsättningar antas för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper vid Försvarshögskolan.

Specialofficersutbildningen

Försvarsmakten behöver bland sin militärpersonal experter med specialkunskaper och specialförmåga. Dessa experter har fått yrkesutbildning på institut- eller högskolenivå och militär grundutbildning inom ramen för värnpliktstjänsten. Specialofficerare är militäringenjörerna, militärläkarna, militärteknikerna och militärkapellmästarna. Försvarsmaktens militärprästerskap jämställs med specialofficerarna.

Specialofficerarna arbetar med planerings- och expertuppgifter samt i ledande uppgifter inom det egna verksamhetsområdet. Ingenjörerna och teknikerna har ofta också förmans- och arbetsledaruppgifter. Specialofficerarnas militära grader motsvarar enligt uppgiften militärgraderna för officer och institutofficer.

För specialofficerstjänster som förutsätter högskoleexamen krävs förutom civil utbild-

ning på det egna området även reservofficersutbildning och för tjänster på institutnivå reservunderofficersutbildning.

Den utbildning för specialofficerare som ges vid försvarsmakten är militär yrkesinriktad grund- och kompletterande utbildning. Den omfattar specialofficerskursen, en kompletteringskurs som ordnas enligt verksamhetsområde samt studiehelheter vid Försvarshögskolan. En del av specialofficerarna bedriver sådana omfattande studier vid Försvarshögskolan som ger behörighet för vissa yrken och en del utbildas vid kursen för det högre befälet. Dessutom deltar specialofficerarna i utbildning utanför försvarsmakten för att inhämta specialkunskaper.

Institutofficersutbildningen

Utbildningen för specialofficerare förnyades år 1989. Den har som yrkesutbildning på institutnivå anpassats till mellanstadierformen. Utvecklandet av påbyggnads- och kompletteringsutbildningen pågår alltjämt.

Institutofficersutbildningen kan inledas efter fullgjord värnpliktstjänst. Sökandena förutsätts som grundutbildning ha åtminstone yrkesinriktad examen på skolnivå, gymnasietets lärokurs eller militärmusikerexamen. Dessutom skall sökandena ha reservofficers- eller underofficersutbildning samt i intellektuellt och fysiskt avseende vara lämpliga för institutofficersyrket. Sökandena skall godkännas i lämplighetstesten och inträdesproven. Den övre åldersgränsen för sökandena till utbildningen för institutofficersexamen är 25 år.

Grundutbildningen är uppdelad på tre årskurser. I studierna ingår en handledd arbetspraktik som pågår ca ett halvt år. Den första årskursen som främst är inriktad på allmänna ämnen genomförs som ett gemensamt utbildningsavsnitt vid Försvarsinstitutet. På den andra och tredje årskursen fortsätts studierna som studier i specialämnen linjevis vid de olika vapenslagsskolorna. Försvarsgrenarna och gränsbevakningsväsendet har sammanlagt 20 olika linjer.

Den som har avlagt institutofficersexamen får behörighet för uppgifter som under fredstid sköts av utbildarna och under krigstid av grundenhetsbefälet. Efter avlagd examen är

det också möjligt att söka till officersutbildning vid Försvarshögskolan.

Försvarsmaktens internationella verksamhet

Organiseringen av Finlands utrikesrepresentation baserar sig på internationell praxis och internationella fördrag, av vilka det viktigaste är Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser (FördrS 4/1970), som har satts i kraft i Finland genom lag 71/1970 och förordning 72/1970.

Om organiseringen av Finlands utrikesförvaltning, beskickningarnas uppgifter och verksamhet samt ställningen för de tjänstemän och den övriga personal som verkar inom utrikesförvaltningen bestäms i lagen om utrikesförvaltningen (204/2000) som trädde i kraft den 1 mars 2000.

Praxis har varit att det vid Finlands beskickningar utomlands har funnits militärattachéer. Militärattachéerna följer med försvarrets utveckling i stationeringslandet och skaffar förutom uppgifter om militära frågor också information från politikens, ekonomins och förvaltningens område för försvarsförvaltningens behov. Militärattachéerna står också i kontakt med stationeringslandets militärmyndigheter samt med militärattachéerna från andra länder.

Systemet med militärattachéer grundar sig på det instrument som upprättades vid förhandlingar mellan utrikesministeriet och försvarsministeriet om militärattachéernas ställning vid beskickningarna. Egentliga bestämmelser har funnits endast om förordnande av officerare till militärattachéer och biträdande militärattachéer samt till motsvarande uppdrag. Bestämmelserna har ingått i förordningen om försvarsmakten.

De första bestämmelserna på lagnivå om militärattachéerna ingår i lagen om utrikesförvaltningen. Enligt lagens 25 § kan vid en beskickning tjänstgöra tjänstemän vid försvarsmakten i uppgifter som militär-, marin- och flygattachéer samt militära representanter och där kan tjänstgöra personal som består dem och som står i anställningsförhållande till försvarsmakten.

I motiveringen till paragrafen hänvisas till de uppgifter som militär-, marin- och flygattachéer som avses i artikel 7 i Wienkonven-

tionen om diplomatiska förbindelser och konstateras, att uppgifterna inte är närmare definierade i konventionen. I motiveringen till paragrafen konstateras även, att där avses sådana uppgifter som militärattaché som överensstämmer med internationell praxis.

Enligt paragrafen tjänstgör de som är anställda i tjänster vilka hör till försvarsförvaltningens verksamhetsområde under ledning och övervakning av de myndigheter som hör till försvarsförvaltningen. Med försvarsförvaltningens myndigheter avses i paragrafen enligt motiveringen försvarsministeriet och försvarsmakten. I övrigt lyder personerna i fråga under beskickningschefen och står under utrikesministeriets ledning och övervakning så som anges i lagen om utrikesförvaltningen.

I 25 § lagen om utrikesförvaltningen bestäms beträffande försvarsmaktens tjänstemän om förutsättningarna för tjänstgöringen vid en beskickning samt om deras ställning och begränsningen av deras uppgifter. I enlighet med den hänvisningsbestämmelse som ingår i paragrafen bestäms i lagstiftningen om försvarsmakten om utnämmande av sådana tjänstemän vid försvarsmakten som tjänstgör vid en beskickning och om förordnande av dem till en uppgift samt om hur de lyder under militärt befäl.

En bestämmelse om förordnande av en officer eller specialofficer vid försvarsmakten till uppgiften som militärattaché, biträdande militärattaché och militär representant samt till motsvarande uppgifter ingår i 8 c § lagen om försvarsmakten som trädde i kraft den 1 mars 2000. Enligt bestämmelsen beslutar republikens president om förordnande till uppgift i statsrådet utifrån statsrådets förslag till avgörande. Enligt motiveringen till paragrafen (RP 192/1999 rd) har uppgifter som motsvarar militär-, marin- och flygattachéernas uppgifter varit uppgifterna som militär representant vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa och Finlands ständiga representation vid Förenta Nationerna. I dessa uppgifter har tjänstemännen i fråga representerat finska staten med diplomatstatus. Enligt motiveringen är det ändamålsenligt att tillämpa förfarandet för förordnande av en militärattaché till sin uppgift endast när det gäller sådana nya internationella uppgifter

beträffande vilka innehavaren arbetar som Finlands representant och har till uppgiften hörande diplomatstatus.

Utöver de militärattachéer som tjänstgör vid Finlands utrikesrepresentationer har Finland numera en militär representant som innehar en tjänst vid försvarsmakten också vid Finlands ständiga representation vid Förenta Nationerna i New York samt vid Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa i Wien. Vid Finlands specialrepresentation vid Nordatlantiska fördragsorganisationen (NATO) tjänstgör militärpersoner som tjänstemän vid utrikesförvaltningen och försvarsförvaltningen. Officerare som är anställda vid försvarsmakten arbetar också i Europeiska unionens militära kommitté och militära stab.

Vissa tjänstemän vid försvarsförvaltningen tjänstgör dessutom vid NATO:s underlydande staber. Förmånerna för den personal som tjänstgör i internationella uppgifter bestäms i viss mån enligt olika grunder beroende på uppgiftens natur. Den fredsbevarande personalen har sitt eget arrangemang och de som är på tjänsteresa samt de som arbetar vid internationella staber har även de sitt eget arrangemang. Dessutom finns det vissa andra specialarrangemang.

2.2. De allmänna arrangemangen för officersutbildningen i vissa länder

I *Norge* följer på den ettåriga grundutbildningen en obligatorisk årslång tjänstgöring som sergent. Utbildningen ges vid officersaspirantskolorna. Beväringstjänsten kan fullgöras genom ett års studier vid en officersaspirantskola. Utbildningen på det följande stadiet räcker två år och den ges vid försvarsgrenarnas kadettskolor. På utbildningen följer en tvåårig obligatorisk tjänstgöring vid ett truppförband. Därefter fullgör en del av officerarna ytterligare en tvåårig utbildning. Officersexamen är då en akademisk slutexamen. Inom marinen tar grundutbildningen för officerare fyra år i anspråk. Den inbegriper officersaspirantutbildningen och en treårig officersutbildning.

I *Sverige* har officerarna en tvåårig grundutbildning. De som söker till officersutbildningen förutsätts ha fullgjort den längsta värnplikstjänstgöringen som omfattar

15 månader. På officerens grundutbildning följer en obligatorisk ca treårig tjänstgöring vid ett truppförband. Därefter fortsätter grundutbildningen med en ettårig kaptenkurs. I utbildningsprogrammet ingår också reservofficersutbildning. I reservofficerens studier ingår av officerarnas utbildningsprogram det studiestoff som hänför sig till uppgifterna under krigstid. I Sverige utvecklas grundutbildningen för officerare som bäst i samma riktning som den nya befälsutbildningen i Finland.

I *Tyskland* består de väpnade styrkornas militärpersonal av yrkessoldater (Berufssoldaten) som tjänstgör fram till pensionsåldern och av visstidstjänstgörande militärer (Soldaten auf Zeit). Utbildningssystemet baserar sig på att alla i utbildningens begynnelsekedje är visstidstjänstgörande. Först när utbildningen framskrider och arbetskarriären befinner sig i begynnelsekedjet fattas beslut om vilka som fortsätter som yrkessoldater ända fram till pensionsåldern. Det ekonomiska stöd och den omskolning som ges de visstidstjänstgörande militärerna varierar beroende på tjänstgöringstidens längd. Till stödformerna hör rådgivningsservice, yrkesinriktad förkovran under tjänstgöringstiden, allmän yrkesinriktad undervisning i slutet av tjänstgöringstiden och utbildning för nytt yrke efter avslutad tjänstgöringstid. De visstidstjänstgörande militärerna indelas på grundval av tjänstgöringstidens längd i fem kategorier: de som tjänstgör under tre år samt de som tjänstgör 4—5 år, 6—7 år, 8—11 år eller 12—15 år. Stödformerna är allt mer mångsidiga ju längre tjänstgöringen varar. De som tjänstgör 12—15 år har t.ex. rätt att under de två sista åren få ledigt för studier vid de väpnade styrkornas yrkesläroanstalter, och till dem betalas efter avslutad tjänstgöring för studierna 75 % av lönen under 36 månader. Studierna och övergången till det civila stöds med ett avgångsbidrag vars storlek också är bunden till tjänstgöringstidens längd.

I många länder avviker grunderna för den avlönade militärpersonalens utbildningssystem betydligt från de grunder som gäller för det finländska systemet. I ett flertal länder baserar sig försvarsarrangemangen på yrkesarméer. Den allmänna trenden när det gäller yrkesarméerna förefaller vara att den avlöna-

de militärpersonalen är tydligt uppdelad på officerare och underofficerare. Bl.a. förutsattes vid NATO:s utvidgning att de nya medlemsländerna hade en avlönad underofficerskår. Motsvarigheten mellan officersexamina och det civila systemets examina varierar i olika länder.

2.3. Bedömning av nuläget

Allmänt

Storleken av försvarsmaktens personal, dess utbildningsnivå och fördelningen av personalen enligt utbildning på olika uppgifter bestäms enligt utgångspunkter som hänför sig till krigstid. Försvarsmaktens prestationsförmåga under krigstid och beredskapskraven under fredstid förutsätter att en del av de krigstida truppersnas lednings-, expert- och specialpersonal utgörs av personal som tjänstgör redan under fredstid.

På grundval av de uppgifter som hänför sig till krigstid kan personalen grupperas i den högsta ledningen, förbandsbefälet, truppenhetsbefälet, grundenhetsbefälet och den militära specialpersonalen.

Den högsta ledningen och nästan hela förbands- samt truppenhetsbefälet måste på grund av uppgifternas krävande natur vara i tjänst redan under fredstid. Den operativa planeringen för undantagsförhållanden samt förberedelserna och upprätthållandet av beredskapen förutsätter hög yrkeskunskap och kontinuitet.

Den omständigheten att officerarnas och institutofficerarnas tjänstgöringstid har förlängts så att de tjänstgör 30 i stället för 25 år innan de går i pension minskar den tillgängliga reserven av ledare som varit i aktiv tjänst. En reserv som består av till åren komna personer kan på grund av att bilden av kriget blivit mer komplicerad inte placeras i de förändrade uppgifterna och den tid under vilken denna reserv kan användas har förkortats med 5—7 år. Av denna anledning är det också nödvändigt att öka antalet av dem vilka som unga övergår från försvarsmaktens tjänst till reserven.

Försvarsmaktens krigstida trupper indelas i operativa, territoriella och lokala trupper. För personalen i dessa trupper varierar kraven på

ålder och utbildning enligt uppgifterna. Eftersom den personal som för närvarande tjänstgör eller hör till reserven och som fått militär yrkesutbildning inte räcker till för att helt täcka behovet av ledare under krigstid måste fler yrkeskunniga unga militärledare utbildas för reserven.

De nuvarande två olika utbildningssystemen har lett till att utbildningsresurserna inte används på bästa möjliga sätt. Om överlappningarna elimineras kan utbildningen effektiviseras och resurserna fördelas på rätt sätt. Värnpliktsutbildningen utnyttjas inte heller tillräckligt i personalens grundutbildning.

Avsikten har varit att utveckla de examina som ingår i försvarsmaktens utbildningssystem så att de motsvarar examina enligt det allmänna utbildningssystemet. Yrkeshögskolereformen och den slopade utbildningen på institutnivå i det finländska utbildningssystemet förutsätter sålunda att också befälsutbildningen förnyas. Det är dock inte ändamålsenligt att inrätta en yrkeshögskola inom försvarsmakten vid sidan av Försvarshögskolan, eftersom det ytterligare skulle öka överlappningen vad verksamheten beträffar.

Försvarsmaktens internationella verksamhet

I lagstiftningen om försvarsmakten finns inga allmänna bestämmelser om försvarsmaktens deltagande i den internationella verksamheten, fränsett den fredsbevarande verksamheten.

Som ovan konstateras bestäms för närvarande om militärattachéerna och om andra personer i anställningsförhållande till försvarsmakten vid beskickningarna i lagen om utrikesförvaltningen. Om förordnandet av dessa tjänstemän till uppgiften i fråga bestäms i lagen om försvarsmakten. Till den del den personal vid försvarsmakten som tjänstgör i internationella uppgifter inte hör till en finsk beskickning utomlands eller till den fredsbevarande personalen är regleringen bristfällig.

3. Propositionens mål och de viktigaste förslagen

När det gäller officersutbildningen föreslås att ett enhetligt akademiskt utbildningspro-

gram tas i bruk. Utbildningsprogrammet föreslås bygga på en lägre högskoleexamen för officerare, som inkluderar officerens grundstudier, och en högre högskoleexamen för officerare. Den utbildning för ledare och utbildare som ges under beväringstiden utgör utgångspunkten för utbildningen och vissa delar av den som gäller ledar- och vapenslagsutbildning utgör en del av högskolestudierna. Den militära personalen föreslås bli indelad i officerare och specialpersonal. Specialpersonalens utbildning skall utvecklas. Försvarsinstitutet dras in och grundutbildningen för institutofficerare frångås. I stället för Försvarsinstitutet inrättas Markstridsskolan, där enligt förslaget grundstudierna för arméns officerare bedrivs och den undervisning som gäller högskoleexaminas infanterilinjier samt grund- och vidareutbildningen för institutofficerare ges under övergångstiden.

Det förnyade utbildningssystemet lämpar sig bättre än det hittillsvarande för försvarsmaktens behov under krigstid och fredstid. Antalet personer som skall utbildas kan snabbare och smidigare än för närvarande regleras. Det är möjligt att inom förloppet av ett år reagera på en oväntad minskning av personalen genom att kontrollera antalet personer som kommer att antas dels som studerande och dels till studierna i det följande skedet.

De krav som försvarsmaktens utveckling ställer på den militära personalen kan beaktas i det planerade nya utbildningssystemet. En prestationsduglig personal kan utbildas också för de operativt viktigaste trupperna och det blir möjligt att ha kontroll över dess åldersstruktur.

Enligt förslaget tas ca 400—500 studerande årligen in till utbildningsprogrammet för officerare. Huvuddelen av dem som väljs ut antas för att direkt avlägga antingen lägre eller högre högskoleexamen. De övriga antas för bedrivande av grundstudierna för officer. Enligt förslaget kan de efter grundstudierna ansöka om att få avlägga andra examina.

Eftersom den militära personal som för närvarande är i tjänst inte helt täcker det krigstida behovet av ledare måste unga militärledare med militär yrkesutbildning utbildas för reserven. En viktig roll när det gäller att uppnå målen för utbildningsreformen spe-

lar de militära tjänster som alltid besätts för viss tid och som enligt förslaget skall inrättas jämsides med de ordinarie tjänsterna. De militära tjänster som alltid besätts för viss tid är visstidstjänsterna för yngre officer och visstidstjänsterna för reservofficer för dem som genomgått den nya befälsutbildningen samt visstidstjänsterna för specialofficer och visstidstjänsterna för innehavarna av militär specialtjänst. Om militära tjänster som alltid besätts för viss tid bestäms enligt förslaget i en förordning om försvarsmakten som utfärdas av statsrådet.

Fullgörandet av grundstudierna för officer ger enligt förslaget behörighet för sådana visstidstjänster för reservofficer som besätts för fem år i sänder. Lägre högskoleexamen för officer ger behörighet för sådana visstidstjänster för yngre officer som skall besättas för tio år i sänder, och högre högskoleexamen för officer ger behörighet för sådana tjänster för yngre officer som besätts tills vidare. Avsikten är att genom förordning bestämma, att den totala anställningstiden i de ovan nämnda tjänster som alltid besätts för viss tid kan vara högst 15 år.

Genom att en förnygring av ledarreserven fås till stånd och genom att det blir möjligt att kontrollera den militära personalens åldersstruktur blir det möjligt att garantera att det på allmän värnplikt baserade försvarssystemet kan fungera också i framtiden.

Enligt förslaget skapas inom försvarsmakten ett system genom vilket stöd kan ges för omskolning till nya uppgifter vid försvarsmakten när det gäller personer som utses till militära tjänster vilka alltid besätts för viss tid eller för placering av sådana personer på annat håll på arbetsmarknaden efter att den fastställda tiden löpt ut. Den främsta stödformen bör vara en finansiell ersättning som täcker kostnaderna för studier som bedrivs medan visstidstjänstgöringen pågår.

Som exempel på andra stödformer kan nämnas arrangemang för studieledighet, skapande av möjlighet till distansstudier, studierådgivning gällande ett nytt yrke samt rådgivning som gäller andra samhälleliga stödåtgärder, studieplatser eller boende under studietiden, skolning för företagsamhet och hjälp att skaffa en ny arbetsplats. Enligt förslaget svarar en enhet som inrättas vid för-

svarsmakten centralt för stödåtgärderna och rådgivningstjänsterna.

Inom ramen för befälets nya utbildningssystem blir det möjligt att utbilda en militär personal som motsvarar målen för försvarsmaktens personalstrategi. Tjänstestrukturen kan ändras så att den bättre motsvarar behoven under krigstid och fredstid. Genom att befäl som anställs för viss tid utbildas kan medelåldern också bland utbildarna sänkas. Antalet bevaringsutbildare ökar också. Avsikten är att antalet personer med militär yrkesutbildning som övergår till reserven skall motsvara två procent av den krigstida styrkan.

De författningsändringar som utbildningsreformen förutsätter är till största delen på förordningsnivå. Enligt förslaget görs i lagen om försvarsmakten sådana ändringar som föranleds av att grundutbildningen för institutofficerare slopas och att Försvarsinstitutet läggs ner. I bestämmelsen om Försvarshögskolan intas de föreskrifter om åldersgränser och tjänstgöringsförbindelse som för närvarande är på förordningsnivå. Det föreslås att till lagen fogas en fullmaktsbestämmelse om stöd för omskolning av dem som utnämns till militära tjänster som alltid besätts för viss tid.

Enligt förslaget intas i lagen om försvarsmakten en bestämmelse enligt vilken till försvarsmaktens uppgifter hör att också för sin del sörja för den internationella verksamheten på försvarsförvaltningens område. Om saken bestäms närmare genom förordning av försvarsministeriet. Genom förordning av försvarsministeriet kan enligt förslaget dessutom närmare bestämmas om jämställande av en person med en tjänsteman inom utrikesförvaltningen när det är fråga om fastställande av den aktuella personens förmåner enligt det system som skall iaktas inom utrikesförvaltningen.

4. Propositionens verkningar

4.1. Ekonomiska verkningar

Utbildningsreformen och nedläggningen av Försvarsinstitutet

Utbildningsreformen ökar inte i betydande grad totalkostnaderna för försvarsmaktens

utbildningssystem och inte heller de därtill hörande lönekostnaderna och omkostnaderna för personalen eller kostnaderna för förvaltningen av lokaliteter. Personalresurserna kan användas effektivare än för närvarande när utbildningsgruppernas antal minskar. Utgångspunkten är att utbildningsreformen som sådan inte skall medföra vare sig betydande inbesparingar eller tilläggsutgifter.

Totalkostnaderna för det nuvarande utbildningssystemet är ca 500 milj. mk om året. Totalkostnaderna för utbildningssystemet stiger med ca 2—5 % årligen på grund av den allmänna kostnadsstegringen samt på grund av löneförhöjningarna och studerandenas förhöjda dagtraktamenten.

Grundutbildning för institutofficerare inleds inte längre efter år 2000. Den sista påbyggnadskursen för institutofficerare ordnas år 2012. Antalet studerande vid påbyggnadskursen är ca 200 och kursens längd är sex månader. Därefter kan de anslag som motsvarar de årliga kostnaderna för påbyggnadskursen, ca 20 milj. mk, fördelas på den övriga kompletterande utbildningen och på utvecklandet av utbildningssystemet.

I stället för Försvarsinstitutet grundas Markstridsskolan, som inleder sin verksamhet den 1 augusti 2001.

Stöd för omskolning av dem som utnämns till militära tjänster vilka alltid besätts för viss tid

När det militära pensionssystemet förnyades konstaterades i motiveringen till lagen om statens pensioner (RP 343/1992 rd) att en del av de pensionsinbesparingar som uppstår kan användas bl.a. för att få till stånd en ung ledarreserv. Utgångspunkten var att 50—100 milj. mk på årsnivå kan användas till utgifterna för det nya systemet för åstadkommandet av en reserv. De tidsbundna anställningsförhållandena kommer att vara ett viktigt sätt att få fram unga militärledare för reserven.

Medel för stödet till omskolning av dem som utses till militära tjänster vilka alltid besätts för viss tid fås från de inbesparingar som uppstår genom skillnaden mellan pensionsavgifterna enligt det militära pensionssystemet och statens allmänna pensionssystem samt från den sänkta pensionsavgiften i det militära pensionssystemet. De militära pensionsavgifterna minskar enligt uppskatt-

ning alltjämt när de som omfattats av det gamla pensionssystemet senast år 2017 övergår till reserven. För stödet kan sålunda användas också de inbesparingar som uppstår i fråga om försvarsmaktens pensionsavgifter under omkostnadsmomentet.

I fall omplaceringen på andra arbetsmarknader av personer vilka utnämns till militära tjänster som alltid besätts för viss tid kan stödas med hjälp av anslag som inbesparas genom att pensionsavgifterna sjunker medför författningsändringen i fråga inte några betydande tilläggskostnader, under förutsättning att inbesparingarna inte dras av från anslagen under momentet när anslagsramarna för förvaltningsområdet fastställs.

4.2. Verkningar i fråga om organisation och personal

Allmänt

Inom det nya utbildningssystemet utbildas på det sätt som statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse förutsätter en militär personal som tjänstgör under fredstid och som motsvarar målsättningen för försvarsmaktens personalstrategi.

I samband med utbildningsreformen ändras tjänstestrukturen för försvarsmaktens militärpersonal så att den bättre än för närvarande motsvarar behoven under krigstid och fredstid. Detta sker genom sådana interna arrangemang inom förvaltningsområdet som inte medför några betydande tilläggskostnader.

Enligt huvudstabens beräkningar inleds grundutbildningen årligen av ca 400—500 personer. För närvarande utexamineras årligen ca 290 officerare och institutofficerare. I det nya systemet beräknas antalet personer som avlägger lägre och högre högskoleexamen uppgå till sammanlagt 200 om året medan ca 130 personer årligen förväntas fullgöra grundstudierna för officer.

Verksamheten vid Markstridsskolan kan inledas med Försvarsinstitutets nuvarande personal. Personalstrukturen utvecklas så att den motsvarar de krav som det akademiska utbildningssystemet ställer. Antalet personer som inleder studierna vid Markstridsskolan ökar med början från år 2002 från 170 till

280.

Det blir möjligt för institutofficerarna att komplettera institutofficersexamen eller en tidigare befattningsofficersexamen så att den blir en högre högskoleexamen för officer eller att söka sig till uppgifter som utförs av specialpersonal. Institutofficerarnas tjänster indras stegvis genom att lediganslagna tjänster omvandlas till tjänster för yngre officer, visstidstjänster för yngre officer, visstidstjänster för reservofficer, tjänster för specialofficer, visstidstjänster för specialofficer, tjänster för innehavare av militär specialtjänst och visstidstjänster för innehavare av militär specialtjänst.

Militära tjänster som alltid besätts för viss tid

En förutsättning för att genomsnittsåldern hos yrkesmilitärerna i reserven skall kunna sänkas är att antalet anställningsförhållanden för viss tid ökar inom försvarsmakten. Till anställningsförhållanden för viss tid utnämns enligt förslaget personer som fullgjort officerens grundstudier samt de som avlagt lägre högskoleexamen för officer.

Avsikten är att stegvis öka antalet anställningsförhållanden för viss tid efter det att det nya utbildningssystemet införts. Målet är att 25 % av de militära tjänsterna skall vara sådana som alltid besätts för viss tid.

Försvarsmaktens avsikt är att i första hand med stöd av utbildning omplacera dem som utnämns till militära tjänster som alltid besätts för viss tid i nya uppgifter inom försvarsmakten eller att hjälpa dem att placera sig någon annanstans på arbetsmarknaden.

Försvarsmaktens internationella verksamhet

De föreslagna bestämmelserna om försvarsmaktens internationella verksamhet, vilka motsvarar nuvarande praxis, har inte några ekonomiska eller organisatoriska verkningar, inte heller några verkningar som gäller personalen.

5. Beredningen av propositionen

En intern arbetsgrupp vid huvudstaben utarbetade åren 1998 och 1999 en grundläggande utredning om utvecklandet av utbild-

ningen för försvarsmaktens avlönade militärpersonal. Arbetsgruppens arbete baserade sig på statsrådets säkerhets- och försvarspolitiska redogörelse (SRR 1/1997 rd) och på försvarsmaktens planering på lång sikt. Försvarsministern och kommendören för försvarsmakten undertecknade den 16 juni 2000 ett avsiktsprotokoll om utvecklandet av utbildningssystemet för försvarsmaktens befäl. Personalorganisationerna har deltagit i den fortsatta planering av utvecklingen av utbildningssystemet som ägt rum inom försvarsmakten.

Regeringens proposition har beretts som tjänsteuppdrag vid försvarsministeriet. Utlåtande om propositionen har begärts från finansministeriet, utrikesministeriet, undervisningsministeriet, arbetsministeriet, staben för gränsbevakningsväsendet, huvudstaben, Upseeriliitto ry, Befälsförbundet rf, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry, Sotilasammattiliitto SoAL ry, Maanpuolustuksen teknisten toimihenkilöiden liitto MTTL ry, Valtion ja erityispalvelujen ammattiliitto VAL ry och Metallarbetarförbundet rf.

I utlåtandena har inställningen till förslagen i huvudsak varit positiv. Finansministeriet, undervisningsministeriet, staben för gränsbevakningsväsendet och huvudstaben samt Sotilasammattiliitto SoAL ry har uttalat sig för förslaget. Upseeriliitto ry konstaterar i sitt utlåtande, att utbildningsreformens alla påföljder inte har utretts i planeringsskedet och att den alternativa lösningen att utveckla reservistsystemet inte har övervägts. Befälsförbundet rf förordar förslaget förutom att förbundet inte anser anställningsförhållanden för viss tid vara en nödvändig fortsättning på den militära pensionsreformen, och förbundet understöder inte skapandet av ett system som baserar sig på sådana anställningsförhållanden.

Remissinstanserna framförde dessutom några anmärkningar beträffande vissa detaljer, och dessa anmärkningar har så vitt möjligt beaktats. Utrikesministeriet har uttalat sig om bestämmelserna gällande försvarsmaktens internationella verksamhet och de ersättningar som betalas till tjänstemännen inom utrikesrepresentationen och föreslagit att dessa bestämmelser och detaljmotiveringen gällande dem bör förtydligas så att de

motsvarar regleringen enligt lagen om utrikesförvaltningen. Propositionen har ändrats så att den motsvarar utrikesministeriets utlåtande.

Förhandlingar med de organisationer som

representerar staten har förts om propositionen enligt lagen om samarbete inom statens ämbetsverk och inrättningar (651/1988) och därtill hörande avtal.

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslaget

2 §. Till paragrafen om försvarsmaktens uppgifter fogas enligt förslaget en ny 7 a-punkt, enligt vilken försvarsmakten har till uppgift att för sin del svara för den internationella verksamheten på förvaltningsområdet. Om försvarsmaktens deltagande i den internationella verksamheten bestäms vid behov närmare genom förordning av försvarsministeriet. Eftersom ansvaret för den politiska styrningen och ansvaret för den administrativa övervakningen av den internationella verksamheten på förvaltningsområdet alltjämt kvarstår hos försvarsministeriet kan ministeriet enligt den föreslagna 7 a-punkten vid behov meddela föreskrifter om försvarsförvaltningens internationella verksamhet.

Den gällande lagstiftningen är till denna del bristfällig. Förutom i fråga om den fredsbevarande verksamheten saknas en allmän reglering av försvarsmaktens deltagande i den internationella verksamheten. I lagen om försvarsmakten bestäms endast om förordnande till uppgiften när det gäller militärattachéer, biträdande militärattachéer och militära representanter. Dessutom ingår i den nya lagen om utrikesförvaltningen bestämmelser om saken, för vilka redogörs i den allmänna motiveringens avsnitt 2.1. om försvarsmaktens internationella verksamhet.

Enligt 25 § lagen om utrikesförvaltningen kan vid en beskickning tjänstgöra tjänstemän vid försvarsmakten i uppgifter som militär-, marin- och flygattachéer samt militära representanter och där kan tjänstgöra personal som bistår dem och som står i anställningsförhållande till försvarsmakten. I uppgifter som hör till försvarsförvaltningens verksamhetsområde tjänstgör dessa personer under ledning och övervakning av de myndigheter som hör till försvarsministeriets förvaltningsområde och i övrigt under beskickningschefen samt står under utrikesministeriets ledning och övervakning i enlighet med 2 § 2 mom. och 3 §

lagen om utrikesförvaltningen. Om utnämning av de personer som avses i paragrafen i fråga och om förordnande av dem till en uppgift, om hur de lyder under militärt befäl samt om ledning och övervakning inom försvarsförvaltningens verksamhetsområde bestäms enligt 25 § 3 mom. lagen om utrikesförvaltningen särskilt.

Enligt motiveringen till regeringens proposition med förslag till lag om utrikesförvaltningen (RP 139/1999 rd) innehåller 25 § 3 mom. i lagen en hänvisningsbestämmelse som preciserar förhållandet mellan lagen om utrikesförvaltningen och lagstiftningen gällande försvarsförvaltningen. I 25 § lagen om utrikesförvaltningen föreskrivs endast om förutsättningarna för tjänstemän vid försvarsmakten att tjänstgöra vid en beskickning, deras ställning och begränsning av deras uppgifter, med andra ord om ställningen i utrikesförvaltningens organisation för tjänstemän som kommer från försvarsmakten. Däremot skall bestämmelser om utnämning av tjänstemän vid försvarsmakten som tjänstgör vid en beskickning och förordnande av dem till en uppgift samt bestämmelser om militärt befäl fortfarande ingå i den lagstiftning som gäller försvarsmakten.

På försvarsförvaltningens område har fördelningen av uppgifterna på den internationella verksamhetens område mellan försvarsministeriet och försvarsmakten i praktiken utformats så, att försvarsministeriet fastställer de allmänna principerna för försvarsförvaltningens deltagande i den internationella verksamheten utgående från de riktlinjer som statsledningen har godkänt. Försvarsministeriet leder och styr den internationella verksamhet som hänför sig till det försvarspolitiska beslutsfattandet och beredningen därav och de personer som deltar däri. Huvudstaben styr, leder och administrerar försvarsförvaltningens internationella verksamhet på det praktiska planet med iakttagande av de riktlinjer och principer som försvars-

ministeriet fastställt. Med andra ord sköter försvarsmakten om den internationella verksamheten till den del den inte hör till försvarsministeriet eller utrikesministeriet eller till högre instanser än dessa.

Försvarsmaktens internationella kontakter och samarbetet med försvarsmakten i andra länder har ökat under de senaste åren. Denna utveckling förefaller fortgå. Också av den anledningen är det motiverat att den internationella verksamheten nämns i företeckningen över försvarsmaktens lagstadgade uppgifter.

På ovan nämnda grunder föreslås en bestämmelse om att försvarsmakten för sin del skall svara för den internationella verksamheten på förvaltningsområdet enligt vad som vid behov bestäms om det genom försvarsministeriets förordning. Försvarsministeriet kommer att ge en förordning om de allmänna riktlinjer som bör följas i försvarsförvaltningens internationella verksamhet. I förordningen införs enligt förslaget bestämmelser om försvarsförvaltningens interna uppgiftsfördelning samt om den funktionella och administrativa ledningen av personalen.

Fogandet av den föreslagna grundläggande bestämmelsen om försvarsmaktens deltagande i den internationella verksamheten på förvaltningsområdet till lagen innebär att redan etablerad praxis skrivs in i lagen. Avsikten med bestämmelsen är inte att ändra den ovan beskrivna fördelningen av uppgifter mellan myndigheterna utan endast att avhjälpa bristerna i den nuvarande regleringen.

4 §. Paragrafen innehåller en grundläggande bestämmelse om försvarsmaktens sammansättning. På grund av att Försvarsinstitutet läggs ner föreslås att omnämmandet av Försvarsinstitutet i 1 mom. 6 punkten utgår.

7 §. Försvarsmaktens målsättning är att när det gäller personer som har utnämnts till militära tjänster som alltid besätts för viss tid stöda deras omskolning för nya uppgifter antingen vid försvarsmakten eller någon annanstans på arbetsmarknaden. Omskolningen föreslås få stöd genom en ersättning som utbetalas under den tid det tidsbundna anställningsförhållandet varar eller när det upphör.

Enligt förslaget fogas till paragrafen ett nytt 2 mom. som innehåller en fullmaktsbestämmelse med stöd av vilken försvarsministeriet kan utfärda en förordning om stöd

som ges för omskolning av en person som utnämns till en militär tjänst som alltid besätts för viss tid. Genom förordningen bestäms om de centrala grunderna för fastställande av det ekonomiska stödet och om förmånernas uppkomst. Huvudstaben föreslås meddela närmare föreskrifter om uppkomsten av förmåner och om den praktiska förvaltningen av dem.

Eftersom de ekonomiska förmåner som stöder omskolningen av visstidsanställda tjänstemän inte till alla delar hör till området för den avlöningsbefogenhet som fastställs för ett ämbetsverk i 5 § 2 mom. lagen om statens tjänstekollektivavtal (664/1970) och eftersom de delvis kan komma att gälla en tidpunkt efter det att det tidsbundna anställningsförhållandet har upphört är det skäl att bestämma särskilt om förmånerna. Avsikten är att genom att på lagnivå bestämma om de ekonomiska förmånerna garantera vissa grunder för att ett fungerande system skall skapas. Detta hindrar likväl inte att förmånerna senare kan förbättras inom ramen för de tillgängliga resurserna. Avsikten är inte heller att begränsa avtalsbefogenheten enligt lagen om statens tjänstekollektivavtal.

Enligt lagen om statens tjänstekollektivavtal kan om tjänstemännens anställningsvillkor avtalas genom tjänstekollektivavtal. Med stöd av 5 § 2 mom. 2 punkten lagen om statens tjänstekollektivavtal kan ett ämbetsverk vid behov genom sina egna beslut bestämma om sina tjänstemäns avlöning. Omskolningen av en person som utnämns till en militär tjänst som alltid besätts för viss tid stöds enligt förslaget i första hand genom att medan anställningsförhållandet varar betala utbildningsstöd som ersättning för de kostnader som utbildningen medför. Om utbildningsstöd inte utbetalas till tjänstemannen har denna enligt förslaget rätt till en tjänstetidserättning som är av motsvarande storlek och utbetalas på en gång när det tidsbundna anställningsförhållandet avslutas.

Utbildningsstödet belopp föreslås bli fastställt på grundval av skillnaden mellan pensionsavgiften för dem som innehar militära tjänster vilka hör till det militära pensionssystemet och den särskilda pensionsavgift som fastställs för dem som innehar militära tjänster vilka alltid besätts för viss tid. Utbild-

ningsstödet bildas enligt förslaget som en procentandel av det sammanlagda beloppet av den beskattningsbara arbetsinkomsten för de fulla kalendermånader under vilka en person tjänstgjort i ett tidsbundet anställningsförhållande, likväl så att stödets belopp är minst 12 % av den beskattningsbara arbetsinkomsten. Det intjänade utbildningsstödet beräknas enligt förslaget enligt kalenderår. Från beloppet minskas de kostnader som under året betalats för omskolningen.

Enligt förslaget betalas utbildningsstödet endast för sådana på en studieplan baserade studier som bedrivs utanför försvarsmakten och som avses i lagen om studieledighet (273/1979).

Utbetalningen av tjänstetidsersättning förutsätter enligt förslaget för sin del att det tidsbundna anställningsförhållandet till försvarsmakten har upphört. Om en person efter sitt tidsbundna anställningsförhållande senare utnämns varaktigt till en annan militär tjänst, räknas personen i fråga till godo tjänstgöringstiden i det tidsbundna anställningsförhållandet när den militärpension som avses i lagen om statens pensioner (280/1966) beräknas. För försvarsmakten uppstår härvid en skyldighet att betala arbetsgivarens pensionsavgift retroaktivt till statskontoret, räknat från den tidpunkt när personen i fråga inledde tjänstgöringen i en militär tjänst som alltid besätts för viss tid.

Arbetsgivaren kan främja omskolningen och placeringen på annat håll på arbetsmarknaden förutom genom ekonomiska förmåner i form av pengar också genom många andra åtgärder. Stödåtgärderna kan vara t.ex. smidiga arrangemang för studieledighet, studierådgivning för ett nytt yrke samt rådgivning som gäller andra samhällseliga stödåtgärder, studieplatser eller boendet under studietiden, arrangemang gällande möjligheterna för distansstudier, utbildning som hänför sig till företagsamhet och hjälp att skaffa en arbetsplats.

8 d §. Förmånerna för dem som tjänstgör vid de finländska beskickningarna bestäms enligt ersättningssystemet för utrikesförvaltningen. För närvarande bestäms om saken i 64 § förordningen om försvarsmakten. Enligt den gäller om avlöning, ortstillägg och särskilda ersättningar samt semester för militär-

attachéerna och de biträdande militärattachéerna samt för motsvarande tjänsteinnehavare i tillämpliga delar vad som bestäms i fråga om tjänstemännen inom utrikesrepresentationen. Försvarsministeriet bestämmer på vilket sätt de jämförs med tjänstemännen inom utrikesrepresentationen.

Enligt förslaget fogas till lagen om försvarsmakten en ny 8 d §, där den grundläggande bestämmelsen om fastställandet av de ekonomiska förmånerna för militärattachéerna och de biträdande militärattachéerna och för sådan personal inom försvarsmakten som motsvarar eller bistår dem lyfts upp till lagnivå. Ersättningarna och de övriga ekonomiska förmånerna fastställs enligt förslaget i tillämpliga delar med stöd av lagen om ersättningar på grund av lokala särförhållanden samt andra förmåner till tjänstemän inom utrikesförvaltningen (651/1993). I paragrafen förs också in en fullmakt att genom förordning av försvarsministeriet närmare bestämma om jämställande av militärattaché, biträdande militärattaché, militär representant och en person som förordnats till motsvarande internationella uppgift samt en person som bistår dem med en tjänsteman inom utrikesförvaltningen.

10 a §. I paragrafen ingår vad Försvarshögskolan och Försvarsinstitutet beträffar bestämmelserna om dessa läroinrättnings ställning, elevantagning, avbrytande av studierna och avstängning av en elev samt rättsförfarandet. På grund av utbildningsreformen och nedläggningen av Försvarsinstitutet föreslås att omnämmandet av Försvarsinstitutet och chefen för Försvarsinstitutet slopas.

Om åldersgränserna för sökande som antas till Försvarshögskolans grundexamensavdelning bestäms för närvarande i förordningen om Försvarshögskolan, enligt vilken som studerande vid utbildningsprogrammet för officerare kan antas en sökande som är högst 24 år, i fråga om dem som skall utbildas till flygare dock högst 23 år. Av särskilda skäl kan undantag från åldersgränserna göras.

Sådana särskilda skäl, på grundval av vilka en sökande som är äldre än det som åldersgränsen anger kan antas för studier vid grundexamensavdelningen, kan vara t.ex. någon annanstans tidigare bedrivna studier

eller avlagda examina. Bestämmelserna har behövts särskilt när det gällt sökande som har avlagt institutofficersexamen.

Om undantag från åldersgränserna beslutar Förvarshögskolans rektor, som med stöd av lagens 10 a § antar Förvarshögskolans elever.

De nuvarande, av karaktären hos den verksamhet som bedrivs inom försvarsmakten beroende åldersgränserna för sökandena till befälsutbildningen föreslås bli modererade. I paragrafens 1 mom. föreslås att den övre åldersgränsen höjs från 24 till 26 år. En övre åldersgräns behövs dock med tanke på de fysiska krav som officersuppgifterna ställer samt med tanke på utbildningssystemet vilket bygger på att eleverna turvis arbetar eller deltar i utbildningen. Den personal som behövs för skolningen av de krigstida truppers personal är den kvantitativt största gruppen inom befälet. Den allmännaste krigstida uppgiftsnivån för utbildningspersonalen är nivån för chefen för en grundenhet. För denna nivå är ålderskravet i de operativa trupperna att personerna i fråga skall vara under 35 år. Av denna anledning bör den utbildande personalen ha en ung åldersstruktur. Uppgiftsbekrivningen för officerarnas uppgifter och det sätt på vilket den förändras under karriärens förlopp, officerarnas pensionsålder samt försvarsmaktens karaktär av krisorganisation förutsätter att åldersgränser fastställs för dem som söker in till utbildningen. Eftersom bestämmelserna om åldersgränser har beröringspunkter med grundlagens bestämmelser om jämlikhet och befogenheten att utfärda förordning föreslås att bestämmelsen om åldersgräns lyfts upp till lagnivå.

Det föreslås att i paragrafens 2 mom. görs endast de ändringar som föranleds av att Förvarsinstitutet läggs ned.

Med stöd av paragrafens 3 mom. kan studerandena vid Förvarshögskolan söka rättelse i bedömningen av en studieprestation och i motsvarande beslut som gäller studierna. Enligt den nuvarande bestämmelsen söks rättelse hos rektor. I praktiken har det visat sig att det inte är ändamålsenligt att beslut om rättelse skall fattas på rektorsnivå. Det föreslås därför att momentet ändras så att rättelse söks hos Förvarshögskolan.

Det föreslås att i paragrafens 4 mom. görs

endast de ändringar som föranleds av att Förvarsinstitutet läggs ner.

Paragrafens 5 mom. motsvarar det nuvarande 5 mom.

I den fullmaktsbestämmelse som ingår i paragrafens 6 mom. uppräknas de frågor om vilka närmare bestämmelser kan ges genom förordning av statsrådet. Det föreslås att rättelseförfarandet fogas till momentet och att om rättelse bestäms närmare i förordningen om Förvarshögskolan. Där bestäms alltjämt också om examina som avläggs vid Förvarshögskolan.

I det nya utbildningssystemet avläggs lägre högskoleexamen för officer, som ger behörighet för visstidstjänst för yngre officer, och högre högskoleexamen för officer, som ger behörighet för tjänsten som yngre officer, samt som påbyggnadsexamina generalstabs-officersexamen, som ger behörighet för de högsta officerstjänsterna och doktorsexamen i militärvetenskaper. Om innehållet i examina och om deras namn bestäms enligt förslaget genom förordning av statsrådet.

Börjande från september 2001 utbildas officerarna i ett fortlöpande akademiskt utbildningsprogram för officerare. Studierna organiseras vid Förvarshögskolan och under styrning av Förvarshögskolan vid de högskoleavdelningar som hör till försvarsgrenarnas, vapenslagens och verksamhetsområdenas skolor samt vid gräns- och sjöbevakningsskolan. Försvarsgrensskolor är Sjökrigsskolan, Flygkrigsskolan och Markstridskolan som inrättas i stället för Förvarsinstitutet och vid vilken arméofficerarnas grundstudier samt studierna vid högskoleexaminas infanterilinjer enligt förslaget bedrivs. Vapenslagsutbildning ges vid Artilleriskolan, Luftvärnsskolan, Pionjärskolan samt Signalskolan. Utbildning för de olika verksamhetsområdena ges vid Pansarskolan, Skyddsskolan, Underhållsutbildningscentralen, Tekniska Utbildningscentralen, Idrottsskolan, Flygvapnets Tekniska Skola, Flygvapnets Signalskola och Elektrotekniska skolan. När eleverna studerar vid dessa övriga militära inrättningar är de enligt förslaget studerande vid Förvarshögskolan.

Enligt förslaget fogas till paragrafens 6 mom. en bestämmelse som gör det möjligt att fullgöra delar av Förvarshögskolans ut-

bildningsprogram vid de övriga militära inrättningarna.

10 b §. I 80 § 1 mom. grundlagen ingår en bestämmelse som begränsar det substantiella området för befogenheten att utfärda förordning och enligt vilken genom lag skall utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter. Genom lag kan dock ges bemyndigande att genom förordning meddela närmare bestämmelser om mindre detaljer som hänför sig till individens rättigheter och skyldigheter, i det fall att lagen innehåller tillräckligt exakta grundläggande bestämmelser.

För närvarande bestäms i 26 § förordningen om Försvarshögskolan att den som söker inträde till Försvarshögskolan skall avge en skriftlig förbindelse att han kommer att tjänstgöra vid försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet under en viss minimitid, räknat från den dag utbildningen inletts eller den dag examen avlagts. I fråga om doktors-examen i militärvetenskaper krävs förbindelse endast för studier som bedrivs med fulla löneförmåner. Om personen i fråga under denna tid säger upp sig eller blir uppsagd eller om hans studier avbryts eller om han relegeras av någon annan orsak än sjukdom skall han ersätta de kostnader som hans studier medfört enligt vad huvudstaben närmare bestämmer.

Eftersom det har bestäms att en studerande som antas för studier som leder direkt till en examen är skyldig att avge en förbindelse och att ersätta studiekostnaderna under vissa förutsättningar, föreslås att den grundläggande bestämmelsen om detta på det sätt som avses i 80 § 1 mom. grundlagen överförs från förordningen till lagnivå. Bestämmelsen är till sakinhållet den samma som 26 § förordningen om Försvarshögskolan. Avsikten är inte att ändra nuvarande praxis.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser. Den sista grundkursen för institutofficerare i nuvarande form inleddes på hösten 2000 och eleverna utexamineras år 2003. De institutofficerare som inlett sina studier inom det nuvarande utbildningssystemet tjänstgör ända fram till år 2033.

Bestämmelser om institutofficerare finns på andra ställen i lagstiftningen, bl.a. i värnpliktslagen (452/1950), militära rättegångs-

lagen (326/1983), författningarna gällande gränsbevakningsväsendet och lagen om statens pensioner. Därför föreslås en bestämmelse om att vad som någon annanstans i lag eller förordning bestäms om institutofficer efter det att lagen har trätt i kraft i tillämpliga delar gäller också en tjänsteman som är anställd i visstidstjänst för yngre officer eller visstidstjänst för reservofficer, om inte något annat bestäms i lag eller förordning.

Enligt förslaget intas i lagen en övergångsbestämmelse som gäller sådana studerande som har inlett eller slutfört den nuvarande institutofficersutbildningen före slopandet av grundutbildningen för institutofficerare och nedläggningen av Försvarsinstitutet samt dessa studerandes rättsskydd. Enligt bestämmelsen kan de som studerar för institutofficersexamen eller avlagt institutofficersexamen när den nya lagen träder i kraft fortsätta och komplettera sina studier enligt det gamla utbildningssystemet på det sätt som huvudstaben närmare bestämmer.

2. Närmare bestämmelser

Avsikten är att förordningen om försvarsinstitutet skall upphävas genom en särskild förordning som utfärdas av statsrådet. I förordningen om upphävande intas de behövliga övergångsbestämmelserna om bl.a. rätten att avlägga institutofficersexamen enligt det gamla systemet, komplettering av institutofficersexamen, möjligheten för den som avlägger institutofficersexamen att flytta över till studier för officersexamina, tillgodoräknande av studieprestationer och den rättsliga ställningen för dem som avlagt institutofficersexamen och bedriver påbyggnads- och kompletteringsstudier.

I förordningen om Försvarshögskolan och i republikens presidents förordning om militära grader och tjänstgöringsgrader görs de ändringar som föranleds av den föreslagna lagen. Om de nya tjänster och tjänstebestämmelser som utbildningsreformen medför samt om behörighetsvillkoren för tjänsterna bestäms enligt förslaget närmare i förordningen om försvarsmakten.

Om stöd som ges för omskolning av en person som utnämns till en militär tjänst som

alltid besätts för viss tid bestäms enligt förslaget närmare med stöd av den föreslagna fullmaktsbestämmelsen genom förordning av försvarsministeriet.

3. Ikraftträdande

Asikten är att det nya utbildningssystemet skall tas i bruk på hösten 2001. Det är därför viktigt att reservera en tillräckligt lång tid för de förberedelser som lagens ikraftträdande förutsätter. Verkställigheten av lagen kräver omfattande utbildning och information. Därför föreslås att lagen skall träda i kraft den 1 augusti 2001. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter kan dock vidtas redan innan lagen träder i kraft.

4. Lagstiftningsordning

Också andra myndigheter än republikens president, statsrådet och ministerierna, vilka är myndigheter som utfärdar förordningar, kan enligt 80 § 2 mom. grundlagen genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att den sker genom lag eller förordning. Härvid skall tillämpningsområdet för bemyndigandet vara exakt avgränsat.

I propositionen föreslås att till lagens 7 § fogas en fullmaktsbestämmelse enligt vilken huvudstaben kan bestämma närmare om uppkomsten och förvaltningen av förmåner som hänför sig till sådant stöd som ges för omskolning av en person som utnämns till en militär tjänst som alltid besätts för viss tid.

Om åldersgränserna för dem som antas till Försvarshögskolans grundexamensavdelning och om den skriftliga tjänstgöringsförbindel-

se som krävs av dem bestäms för närvarande i förordningen om Försvarshögskolan. Efter som bestämmelserna om åldersgränser har beröringspunkter med grundlagens bestämmelser om jämlikhet och begränsningen av befogenheten att utfärda förordning föreslås att bestämmelsen om åldersgränser lyfts upp till lagnivå.

Med tanke på skötseln av försvarsmaktens lagstadgade uppgifter och tjänstestrukturen samt utformningen av reserven är det nödvändigt att slå fast övre åldersgränser för dem som antas till officersutbildningen. Arrangemangen gällande rättsskyddet för dem som söker till officersutbildningen är tillfredsställande. En person som sökt in till Försvarshögskolan och som inte antagits som studerande får skriftligen söka rättelse hos Försvarshögskolan i det beslut som fattats i ärendet.

Den grundläggande bestämmelsen enligt vilken en studerande som antagits till utbildning som leder direkt till examina är skyldig att avge en förbindelse och att under vissa förutsättningar ersätta studiekostnaderna föreslås på det sätt som avses i 80 § 1 mom. grundlagen bli överförd från förordning till lagnivå.

De bestämmelser i den föreslagna lagen som har samband med grundlagen och särskilt med regelsystemet för de grundläggande fri- och rättigheterna kan anses vara godtagbara och nödvändiga så att lagförslaget enligt regeringens åsikt kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock vara viktigt att grundlagsutskottet ges tillfälle att avge utlåtande om propositionen.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av lagen om försvarsmakten

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i lagen den 31 maj 1974 om försvarsmakten (402/1974) 4 § 1 mom. 6 punkten och 10 a §, dessa lagrum sådana de lyder, 4 § 1 mom. 6 punkten i lag 490/1992 och 10 a § i lag 228/2000, samt

fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 740/1994 och 751/2000 samt i nämnda lag 228/2000, en ny 7 a-punkt, till 7 §, sådan den lyder i lag 572/1988, ett nytt 2 mom. samt till lagen en ny 8 d och en ny 10b § som följer:

2 §

Försvarsmakten har till uppgift:

7 a) att för sin del svara för den internationella verksamheten på förvaltningsområdet enligt vad som vid behov bestäms om det genom förordning av försvarsministeriet,

4 §

Försvarsmakten omfattar:

6) Försvarshögskolan.

7 §

Om stöd som ges för omskolning av en person som utnämns till en militär tjänst som alltid besätts för viss tid gäller vad som bestäms genom förordning av försvarsministeriet och vad som närmare föreskrivs genom beslut av huvudstaben om uppkomsten och förvaltningen av förmåner.

8 d §

Om sådana ersättningar på grund av lokala särförhållanden samt andra ekonomiska förmåner som skall betalas till dem som har förordnats till uppgiften som militärattaché, biträdande militärattaché och militär representant samt till motsvarande internationella uppgift och till personer som bistår dem gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om ersättningar på grund av lokala särförhållanden samt andra förmåner till tjänstemän inom utrikesförvaltningen (651/1993).

Om jämställande av en person som avses i 1 mom. med en tjänsteman inom utrikesförvaltningen bestäms genom förordning av försvarsministeriet.

10 a §

Försvarshögskolan är en läroinrättning som är underställd huvudstaben. Försvarshögskolans elever antas av Försvarshögskolans rektor enligt grunder som fastställs av huvudstaben och antagningsförfarande som fastställs i en instruktion. Som studerande inom utbildningsprogrammet för officerare kan antas en sökande som är högst 26 år, i fråga om dem som skall utbildas till flygare dock högst 23 år. Av särskilda skäl kan undantag göras från åldersgränserna.

I fråga om en studerande vid Försvarshögskolan kan studierna avbrytas på grund av långvarig sjukdom, bristfälliga studieresultat eller andra motsvarande vägande skäl. En studerande som har gjort sig skyldig till brott eller till uppträdande som i övrigt är olämpligt för en militärpersons värdighet kan avstängas. Beslut om att en studerandes studier avbryts och att en studerande avstängs fattas av rektor.

Den som sökt studierätt vid Försvarshögskolan och som inte vid det i 1 mom. avsedda förfarandet har antagits som studerande, kan skriftligen söka rättelse i beslutet i ärendet hos Försvarshögskolan. En studerande får hos Försvarshögskolan söka rättelse i bedömningen av en studieprestation och i motsvarande beslut som gäller studierna.

Ändring i ett beslut av Försvarshögskolan söks genom besvär hos förvaltningsdomstol

enligt förvaltningsprocesslagen (586/1966). I ett i 3 mom. avsett beslut i vilket rättelse får sökas får ändring inte sökas genom besvär. Ändring i ett beslut som givits i rättelseförfarande söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär får dock inte anföras över ett sådant beslut om bedömning av studieprestationer som givits vid rättelseförfarandet.

Ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen om antagning av studerande enligt 1 mom. eller avbrytande av studier eller avstängning av en studerande enligt 2 mom. får inte sökas genom besvär.

Om Försvarshögskolan och om examina som kan avläggas vid den och om annan utbildning som ges där liksom även om antagningsförfarandet enligt 1 mom., förfarandet för avbrytande av studier och avstängning av en studerande enligt 2 mom. samt rättelseförfarandet enligt 3 mom. bestäms närmare genom förordning av statsrådet. En del av den utbildning som leder till examen ordnas vid försvarsgrenarnas, vapenslagens och verksamhetsområdenas skolor.

10 b §

Den som vid Försvarshögskolans urvalsprov har antagits till utbildning som leder direkt till examen skall avge en skriftlig förbindelse om att han eller hon kommer att tjänstgöra vid försvarsmakten eller gränsbevakningsväsendet under en av huvudstaben fastställd minimitid, räknat från den dag utbildningen inletts eller den dag examen avlagts. I fråga om doktorsexamen i militärvetenskaper och generalstabsofficersexamen gäller förbindelsen endast studier som be-

drivs med fulla löneförmåner.

Om personen i fråga under den tid tjänstgöringsförbindelsen gäller säger upp sig eller blir uppsagd från tjänstgöringen vid försvarsmakten eller om studierna vid Försvarshögskolan avbryts eller om personen i fråga relegeras av någon annan orsak än sjukdom skall han eller hon enligt vad huvudstaben närmare bestämmer ersätta de kostnader som studierna åsamkar staten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vad som någon annanstans i lag eller förordning bestäms om institutofficer gäller efter att denna lag har trätt i kraft i tillämpliga delar också en tjänsteman som är anställd i en visstidstjänst för yngre officer eller i en visstidstjänst för reservofficer, om inte något annat bestäms i lag eller förordning.

Den som när denna lag träder i kraft studerar vid försvarsinstitutet fortsätter sina studier och den som har avlagt institutofficerexamen kompletterar sina studier enligt det utbildningsprogram som har fastställts för institutofficerare på det sätt som huvudstaben närmare bestämmer. Fortsatta studier bedrivs och kompletterande utbildning ges vid en försvarsgrensskola, om vilken bestäms genom förordning av statsrådet. Skolans chef har vad denna utbildning beträffar samma ställning som Försvarsinstitutets chef och chefens befogenheter är härvid de samma som för Försvarsinstitutets chef när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 2 mars 2001

Republikens President

TARJA HALONEN

Försvarsminister *Jan-Erik Enestam*

Lag**om ändring av lagen om försvarsmakten**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen den 31 maj 1974 om försvarsmakten (402/1974) 4 § 1 mom. 6 punkten och 10 a §, dessa lagrum sådana de lyder, 4 § 1 mom. 6 punkten i lag 490/1992 och 10 a § i lag 228/2000, samt fogas till 2 §, sådan den lyder delvis ändrad i lagarna 740/1994 och 751/2000 samt i nämnda lag 228/2000, en ny 7 a-punkt, till 7 §, sådan den lyder i lag 572/1988, ett nytt 2 mom. samt till lagen en ny 8 d och en ny 10 b § som följer:

*Gällande lydelse**Föreslagen lydelse*

2 §

Försvarsmakten har till uppgift:

7 a) att för sin del svara för den internationella verksamheten på förvaltningsområdet enligt vad som vid behov bestäms om det genom förordning av försvarsministeriet,

4 §

Försvarsmakten omfattar:

6) försvarshögskolan och försvarsinstitutet.

6) Försvarshögskolan.

7 §

Om stöd som ges för omskolning av en person som utnämns till en militär tjänst som alltid besätts för viss tid gäller vad som bestäms genom förordning av försvarsministeriet och vad som närmare föreskrivs genom beslut av huvudstaben om uppkomsten och förvaltningen av förmåner.

8 d §

Om sådana ersättningar på grund av lokala särförhållanden samt andra ekonomiska förmåner som skall betalas till dem som har förordnats till uppgiften som militärat-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §

Försvarshögskolan och Försvarsinstitutet är läroinrättningar som är underställda huvudstaben. Eleverna antas av Försvarshögskolans rektor eller Försvarsinstitutets chef enligt grunder som fastställs av huvudstaben och antagningsförfarande som fastställs i en instruktion.

I fråga om en studerande vid Försvarshögskolan eller Försvarsinstitutet kan studierna avbrytas på grund av långvarig sjukdom, bristfälliga studieresultat eller andra motsvarande vägande skäl. En studerande som har gjort sig skyldig till brott eller till uppträdande som i övrigt är olämpligt för en militärpersons värdighet kan avstängas. Beslut om att en studerandes studier avbryts och att en studerande avstängs fattas av läroinrättningens rektor eller chef.

Den som sökt studierätt vid en läroinrättning och som inte vid det i 1 mom. avsedda förfarandet har antagits som studerande, kan skriftligen söka rättelse i beslutet i ärendet hos Försvarshögskolan eller Försvarsinstitutet. En studerande får hos läroinrättningens rektor eller chef söka rättelse i bedömningen av en studieprestation och i motsvarande beslut som gäller studierna.

Ändring i ett beslut av Försvarshögskolan eller Försvarsinstitutet söks genom besvär hos förvaltningsdomstol enligt förvaltningsprocesslagen (586/1996). I ett i 3 mom. avsett beslut i vilket rättelse får sökas får ändring inte sökas genom besvär.

10 a §

Försvarshögskolan är en läroinrättning som är underställd huvudstaben. Försvarshögskolans elever antas av Försvarshögskolans rektor enligt grunder som fastställs av huvudstaben och antagningsförfarande som fastställs i en instruktion. Som studerande inom utbildningsprogrammet för officerare kan antas en sökande som är högst 26 år, i fråga om dem som skall utbildas till flygare dock högst 23 år. Av särskilda skäl kan undantag göras från åldersgränserna.

I fråga om en studerande vid Försvarshögskolan kan studierna avbrytas på grund av långvarig sjukdom, bristfälliga studieresultat eller andra motsvarande vägande skäl. En studerande som har gjort sig skyldig till brott eller till uppträdande som i övrigt är olämpligt för en militärpersons värdighet kan avstängas. Beslut om att en studerandes studier avbryts och att en studerande avstängs fattas av rektor.

Den som sökt studierätt vid Försvarshögskolan och som inte vid det i 1 mom. avsedda förfarandet har antagits som studerande, kan skriftligen söka rättelse i beslutet i ärendet hos Försvarshögskolan. En studerande får hos Försvarshögskolan söka rättelse i bedömningen av en studieprestation och i motsvarande beslut som gäller studierna.

Ändring i ett beslut av Försvarshögskolan söks genom besvär hos förvaltningsdomstol enligt förvaltningsprocesslagen (586/1966). I ett i 3 mom. avsett beslut i vilket rättelse får sökas får ändring inte sökas genom besvär. Ändring i ett beslut som givits i rättel-

taché, biträdande militärattaché och militärrepresentant samt till motsvarande internationella uppgift och till personer som bistår dem gäller i tillämpliga delar vad som bestäms i lagen om ersättningar på grund av lokala särförhållanden samt andra förmåner till tjänstemän inom utrikesförvaltningen (651/1993).

Om jämställande av en person som avses i 1 mom. med en tjänsteman inom utrikesförvaltningen bestäms genom förordning av försvarsministeriet.

Ändring i ett beslut som givits vid rättelseförfarande söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär får dock inte anföras över ett sådant beslut om bedömning av studieprestationer som givits vid rättelseförfarandet.

Ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen om antagning av studerande enligt 1 mom. eller avbrytande av studier eller avstängning av en studerande enligt 2 mom. får inte sökas genom besvär.

Om Försvarshögskolan och *Försvarsinstitutet samt* om examina som kan avläggas vid *dem* och om annan utbildning som ges där liksom även om antagningsförfarandet enligt 1 mom. *samt* om förfarandet för avbrytande av studier och avstängning av en studerande enligt 2 mom. föreskrivs närmare genom *en* förordning som utfärdas av statsrådet.

seförfarande söks genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Besvär får dock inte anföras över ett sådant beslut om bedömning av studieprestationer som givits vid rättelseförfarandet.

Ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen om antagning av studerande enligt 1 mom. eller avbrytande av studier eller avstängning av en studerande enligt 2 mom. får inte sökas genom besvär.

Om Försvarshögskolan och om examina som kan avläggas vid *den* och om annan utbildning som ges där liksom även om antagningsförfarandet enligt 1 mom., förfarandet för avbrytande av studier och avstängning av en studerande enligt 2 mom. *samt rättelseförfarandet enligt 3 mom. bestäms* närmare genom förordning av statsrådet. *En del av den utbildning som leder till examen ordnas vid försvarsgrenarnas vapenslagens och verksamhetsområdenas skolor.*

10 b §

Den som vid Försvarshögskolans urvalsprov har antagits till utbildning som leder direkt till examen skall avge en skriftlig förbindelse om att han eller hon kommer att tjänstgöra vid försvarsmakten eller gränsväsendet under en av huvudstaben fastställd minimitid, räknat från den dag utbildningen inletts eller den dag examen avlagts. I fråga om doktorsexamen i militärvetenskaper och generalstabsofficerexamen gäller förbindelsen endast studier som bedrivs med fulla löneförmåner.

Om personen i fråga under den tid tjänstgöringsförbindelsen gäller säger upp sig eller blir uppsagd från tjänstgöringen vid försvarsmakten eller om studierna vid Försvarshögskolan avbryts eller om personen i fråga relegeras av någon annan orsak än sjukdom skall han eller hon enligt vad huvudstaben närmare bestämmer ersätta de kostnader som studierna åsamkar staten.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Vad som någon annanstans i lag eller förordning bestäms om institutofficer gäller efter att denna lag har trätt i kraft i tillämp-

Föreslagen lydelse

liga delar också en tjänsteman som är anställd i en visstidstjänst för yngre officer eller i en visstidstjänst för reservofficer, om inte något annat bestäms i lag eller förordning.

Den som när denna lag träder i kraft studerar vid försvarsinstitutet fortsätter sina studier och den som har avlagt institutofficerexamen kompletterar sina studier enligt det utbildningsprogram som har fastställts för institutofficerare på det sätt som huvudstaben närmare bestämmer. Fortsatta studier bedrivs och kompletterande utbildning ges vid en försvarsgrensskola, om vilken bestäms genom förordning av statsrådet. Skolans chef har vad denna utbildning beträffar samma ställning som Försvarsinstitutets chef och chefens befogenheter är härvid de samma som för Försvarsinstitutets chef när denna lag träder i kraft.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.
